

Mérő László

Egyetemi tanár

ELTE Pszichológiai Intézet

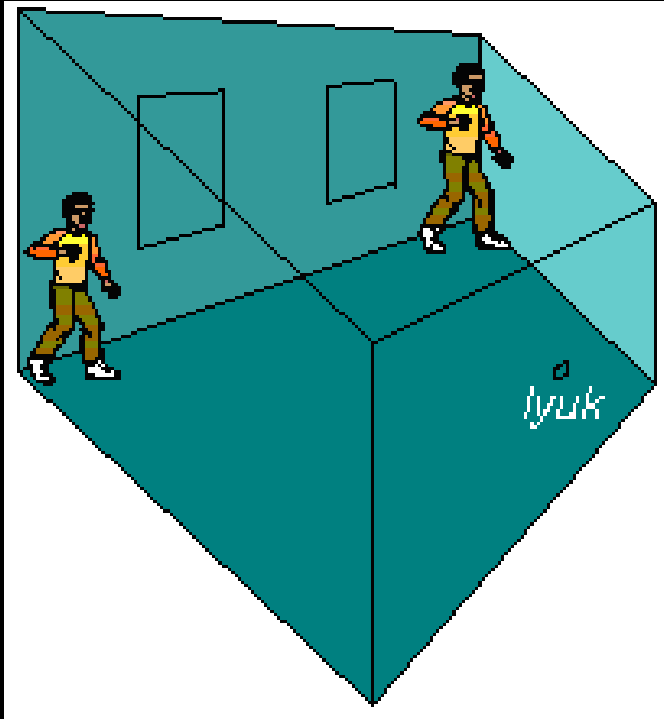
Érzelmelek algoritmus

Evolution 2017 Konferencia

2017. március 2.

mero.laszlo@ppk.elte.hu

Az Ames-szoba

Akut szerelmes nők: „Ferde ez a szoba” (a férfiak nem!)

Az érzelmek már a percepcióra is hatnak!

...és még mi mindenre...

Hol laknak az érzelmek?

A szívben vagy az agyban?

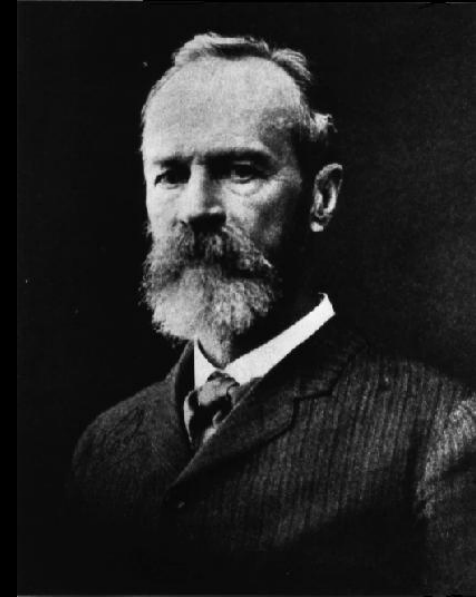
Lavoisier utolsó kísérlete

Az érzelmek három alapalgorithmusa - 1

William James (kb. 1880):

- Nem azért nevetünk, mert örülünk, hanem azért örülünk, mert nevetünk
- Nem azért ütünk, mert dühösesek vagyunk, hanem azért vagyunk dühösesek, mert úgy érezzük, hogy üthetnénk van

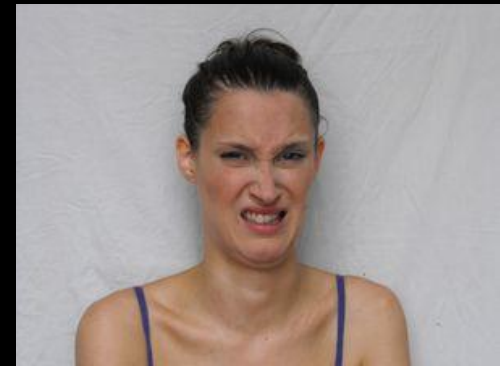
„Meg kell nevettetni a lányt,
akkor megkapod”

Ceruza a szájban

Az alapérzelmelek

Öröm, szomorúság,
düh, undor, félelem,
meglepődés

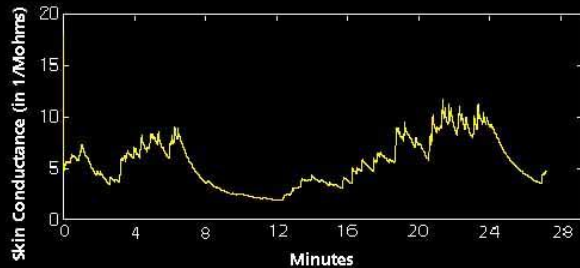

De miért
éppen ezek?

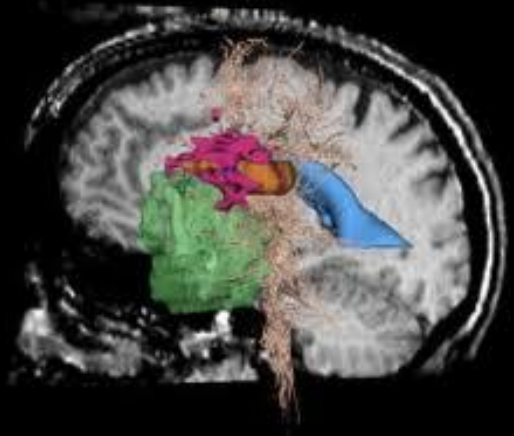
Az alapérzelmek megragadása

öröm, szomorúság, düh, undor, félelem, meglepődés

1: Az arckifejezésekből

2: Az élettani kísérő mintázatokból

3: A CT, fMRI, stb. képekből

- ezek azok, amelyek genetikailag kódoltak
 - ezekhez nem kapcsolható reklámüzenet
 - ezekre működik William James elmélete
 - ezekből kombinálódik össze a többi érzelem
- de nem mindegyik!**

...és a szeretet?

A szeretet valahogy egészen más anyagból van szőve,
mint az alapérzelmek:

- nem ismerjük fel az arckifejezés alapján
- nem tartozik hozzá jellegzetes élettani mintázat
- nincs hozzá tartozó speciális agyterület

A szeretet nincs biológiailag belénk kódolva

**A szeretet csakis
tanult érzelem tud lenni**

- talán az anyai szeretet kivételével

Lehet, hogy ezért volt szükség Jézusra...

Az érzelmek három alapalgorithmusa - 2

Martin Seligman (kb. 1960):

- A tanult tehetetlenség felfedezése nem alapérzelem, és nem is egyszerűen ingerre válasz!

Luís Buñuel:

„Hála Istennek,
ateista vagyok.”

nagy próféták
/ nagy tanítók

- tanulni egy tanítótól
- tanulni saját korábbi tapasztalatainkból
- a kettő kombinációi

Az érzelmek három alapalgorithmusa - 3

A tisztán emberi (humánspecifikus) érzelmek
Önmeghatározásunk alapján
Tisztán emberi érzelmek

...plusz az evolúció alapalgorithmusa

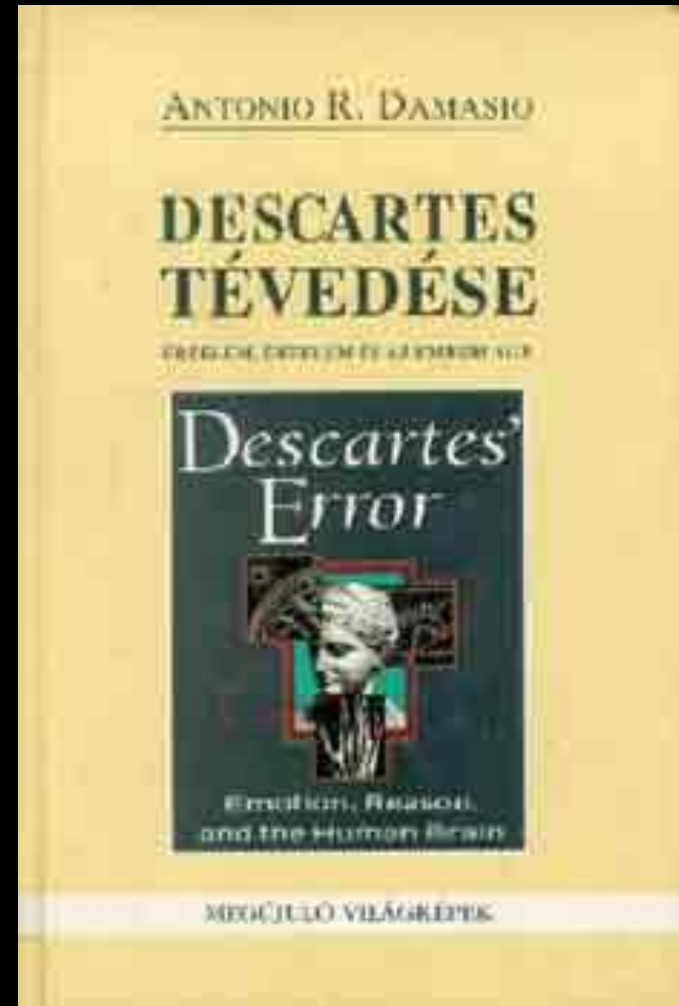
Az evolúció nem tervez, hanem gányol

(buherál, fuserál, tákol, ...)

azt használja, ami épp van
(plusz a véletlen mutációkat)

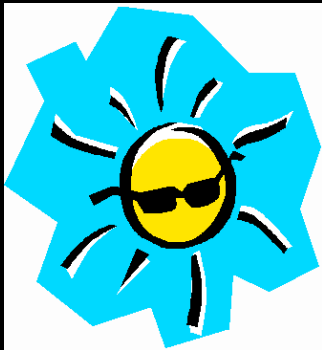
„Descartes tévedése”

Mind a három fajta érzelem
ugyanazokat az idegi csatornákat
és ugyanazt a kódolást használva
jut el a tudatos feldolgozáshoz

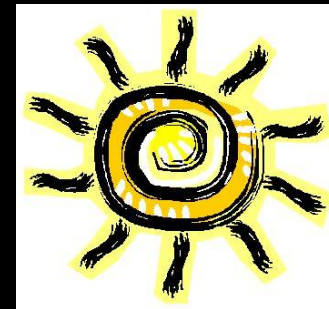

Az (enyhe) rosszkedv előnyei

Nem tudjuk megkülönböztetni, hogy egy alapérzelmet belső vagy külső hatások hoztak-e létre bennünk

Szép a világ,
jó, amire gondolunk

Ócska a világ, rossz minden,
rossz, amire gondolunk,
találjunk ki valami jobbat

**De: jókedvűen sokkal egyszerűbb a világ,
rosszkedvűen gyakran feleslegesen túlbonyolítjuk.**

A többi alapérzelem hatása a gondolkodásra

Mindenkire hatnak, de nagyon egyéni módokon

- Schiller rohadt almát szagolt írás közben
- Stendhal unalmas törvénykönyveket olvasott írás előtt
- A „harctéri idegesség”, pl. a matekversenyek előtt
- Csinált meglepődés az üzleti tárgyaláson
- Kontrollált düh

Kontrollált düh

- Mexikói sámánok
- Vita a bankban
- Tárgyalási stratégia

A kontrollált düh javíthatja az észérvek erejét is

„A harag rossz tanácsadó”

De létezik olyan is, hogy

„Hirtelen felindulásból elkövetett okosság”

Ilyen egyszerű algoritmusok?

Igen. De: „Az okok prózaisága nem akadályozza meg a következmények költőiségét

Köszönöm a figyelmet

mero.laszlo@ppk.elte.hu